

Klimatkontrakt 2030, version 2027

Klimatkontrakt 2030

Mellan Region Gotland och myndigheterna
Energimyndigheten, Formas,
Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Trafikverket,
Vinnova samt Viable Cities. Version 2027

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Klimatneutrala _____ 2030.....	3
1. Klimatkontrakt 2030	3
2. Genomförandet av Klimatkontrakt 2030	4
2.1 Klimatkontraktets användning	5
3. Gemensamt åtagande och partnerskap.....	5
3.1. Governance - fortsatt utveckling av styrning, ledning och policy.....	5
3.2. Klimatanalys och klimatberäkningar som grund för strategisk klimatstyrning	6
3.3. Finansiering av insatser och utveckling av nya finansieringsmodeller	6
4. Parter	6
5. Kommunens åtaganden	6
5.1. Klimatmål 2030.....	6
5.2. Klimatfärdplan 2030	7
5.3. Klimatinvesteringsplan 2030 och finansiell omriktning.....	8
5.4. Gemensamma åtaganden mellan städer	9
6. Myndigheternas gemensamma åtaganden	11
6.1 Policyutveckling för accelererad lokal omställning	12
6.2 Samordnande insatser kring finansiering.....	12
6.3 Verka för svenskt deltagande i europeiska initiativ.....	12
7. Viable Cities åtaganden.....	12
7.1. Mobilisering och lärande för snabbare klimatomställning.....	13
7.2. Samordning för ett mer kraftfullt Klimatkontrakt 2030	14
7.3. Medverka till gränsöverskridande och internationell kraftsamling för klimatet.....	14
7.4. Stöd till förändringskommunikation för snabbare klimatomställning.....	15
Bilaga 1. Omställningskartan	17
Bilaga 2. Länkar till relevanta dokument	18

Klimatneutrala Gotland 2030

1. Klimatkontrakt 2030

Klimatfrågan är vår tids största utmaning, med effekter på både lokal och global nivå. Dess genomgripande inverkan på vårt samhälle hotar livsvillkor och livskvalitet för nuvarande och framtida generationer. Den kräver att vi rustar våra samhällen för att såväl hantera effekterna av, som motverka klimatförändringarna. Detta förutsätter i sin tur att vi utvecklar nya sätt att arbeta och samarbeta på som binder samman olika delar och nivåer av samhället.

Missionen *Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser* innebär att städer ska nå noll nettoutsläpp av växthusgaser med bibehållen eller ökad livskvalitet för invånarna. För att uppfylla detta behöver alla aktörer i samhället minska sin klimatpåverkan. Det förutsätter i sin tur arbete för rättvis omställning och medborgarnas deltagande, liksom för att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft genom klimatomställningen.

Arbetet med missionen är en del av ett större globalt åtagande. Det ligger i linje med genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030, som också utgör en central utgångspunkt för många svenska städers klimat- och hållbarhetsarbete. Agenda 2030 kan ses som en genomförandeplan för Parisavtalet, vars kärna är åtaganden för klimatomställning.

Missionen är också i linje med nationella och europeiska mål. Den stödjer Sveriges miljömål och det klimatpolitiska ramverket med målet om att nå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045, liksom EU:s målsättning om klimatneutralitet senast 2050 och EU:s mission om 100 klimatneutrala och smarta städer till 2030.

De svenska städer som deltar i detta arbete gör det inte ensamma. De är del av en växande global rörelse där städer i hela Europa och världen mobiliserar för att gemensamt accelerera klimatomställning, klimatanpassning, krisberedskap och resiliens.

Klimatkontrakt 2030 är vårt gemensamma verktyg för att uppnå denna mission. Det är ett långsiktigt partnerskap mellan kommuner och statliga myndigheter. Svenska kommuner och samhällen mobiliserar i partnerskap på alla nivåer för snabbare omställning till klimatneutralitet och hållbarhet i Sverige, Europa och världen. Det handlar inte bara om att omsätta, utan också gå före och visa ledarskap i hur mobilisering och genomförande av nationella och internationella klimatåtaganden kan omsättas i konkret handling på den lokala nivån.

Genom att strukturerat utveckla och pröva former för flernivåstyrning, gemensam planering, genomförande och lärande mellan olika nivåer och aktörer i samhället bidrar processen även

till ambitionerna inom CHAMP – den globala koalitionen för stärkt samverkan mellan nationell och subnationell nivå i klimatpolitiken.

Parterna i Klimatkontrakt 2030 åtar sig att vara föregångare för en bredare och rättvis omställning genom att utveckla en mer ändamålsenlig samhällsstyrning med samverkan mellan aktörer på olika nivåer och i olika samhällssektorer. Gemensamt åstadkommer signerade parter därmed en mobilisering från lokal till internationell nivå och ett systemskifte i riktning mot helhetstänkande och mer nätverksbaserad styrning och ledning.

I arbetet med Klimatkontrakt 2030 version 2027 deltar 48 kommuner. Tillsammans driver vi en bredare och mer kraftfull mobilisering för klimatneutralitet. I syfte att förstärka sättet som vi tar tillvara kraften av många som arbetar tillsammans så innehåller också Klimatkontrakt 2030, version 2027, de tio gemensamma åtagandena mellan kommuner som introducerades i version 2025/26.

2. Genomförandet av Klimatkontrakt 2030

Klimatkontrakt 2030 ska bidra till att påskynda städernas klimatomställning enligt Agenda 2030 och den uppsatta missionen, samtidigt som det förbättrar livskvaliteten för städernas invånare och stärker Sveriges konkurrenskraft inom klimatområdet. Att skriva under Klimatkontraktet är att anta en högre ambition i implementering av och framdrift i åtgärder för hållbar stadsutveckling än vad det nationella klimatpolitiska ramverket anger. Denna höga ambition förverkligas genom årliga steg för att främja hållbar stadsutveckling med fokus på rättvis klimatomställning, motståndskraft och social hållbarhet, för att skapa ett gott liv för alla inom planetens gränser. Arbetet inom Klimatkontrakt 2030 organiseras enligt omställningskartan (se bilaga 1) som belyser hur processer och planer länkas samman i det kontinuerliga omställningsarbetet.

I och med arbetet med de gemensamma åtagandena mellan städer har Klimatkontraktsprocessens syfte i att stödja konkret framdrift genom implementering och uppföljning förstärkts.

Arbetet med klimatneutrala och hållbara städer 2030 innebär att signerande parter tillsammans samlar många krafter i samhället för att påskynda omställningen. Processen för Klimatkontrakt 2030 är en katalysator för nya samarbeten mellan kommuner och myndigheter, och stärker förutsättningarna för samverkan med näringsliv, akademi, forskningsinstitut, civilsamhällets organisationer samt invånare. Den binder samman olika nivåer inom samhällssystemet genom samverkan och partnerskap från lokal till global nivå.

Klimatkontrakt 2030 ska integreras i kommunernas och myndigheternas ordinarie arbete. Det fungerar som samlande dokument och process för städers mål, strategier, färdplaner och finansiering, samt identifierar gap i omställningen till klimatneutrala och hållbara städer med livskvalitet i fokus.

Sammantaget ger Klimatkontrakt 2030 Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städers klimatomställning.

2.1 Klimatkontraktets användning

Klimatkontraktet kan, och ska, relatera till och användas i olika forum och sammanhang, exempelvis:

- som underlag för samverkan med näringsliv, akademi och civilsamhälle på lokal nivå, till exempel genom lokala klimatkontrakt.
- som en naturlig del i genomförandet av regionala klimat- och energiplaner
- dialoger med andra kommuner och på regional nivå; i regionala utvecklingsstrategier (RUS) och regionala tillväxtmedel.
- underlag för kommunala initiativ med nationell finansiering från Formas, Energimyndigheten, Vinnova, Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket.
- underlag för ansökningar om finansiering från Horizon Europe, Europeiska regionala utvecklingsfonden ERUF, European Urban Initiative, URBACT med flera.
- i kommunens internationella kontakter.

3. Gemensamt åtagande och partnerskap

Klimatkontrakt 2030 vilar på ett gemensamt åtagande och partnerskap mellan kommuner, myndigheter och Viable Cities, med målet att nå klimatneutrala och hållbara städer senast 2030. Detta innebär att alla parter aktivt bidrar till att utveckla och pröva nya sätt att styra, leda och samverka – med aktörer på alla nivåer i samhället.

Att tillsammans lära och innovera, samt hitta nya former för att göra, dela och skala, är en grundläggande princip för allt arbete i programmet. Det stärker också parternas roll som pådrivare och innovationsnav för omställningen. Viktiga forum för detta är mötesplatser och initiativ som Transition Lab Forum, Klimatfrukostar, CityLabs och Glo och sno. Alla signerande aktörer åtar sig därför att bidra och samskapa på dessa.

Som en del av det gemensamma åtagandet har parterna identifierat tre centrala, gemensamma utvecklingsprocesser. De beskrivs samlade i detta avsnitt, men konkretiseras också i varje parts eget arbete och förstärks genom de gemensamma åtagandena mellan städer i syfte att tydliggöra lokala prioriteringar, ansvar och genomförandekraft.

3.1. Governance - fortsatt utveckling av styrning, ledning och policy

Inom denna process åtar sig parterna att utveckla och förstärka kopplingen till sina ordinarie verksamhets- och budgetprocesser, samt att integrera strategier och processer för digitalisering, social hållbarhet och klimatanpassning med omställningsarbetet. En central del är att analysera och verka för att hindrande regleringar och styrmodeller åtgärdas, samt att möjligheter till policy som kan accelerera omställningsarbetet omsätts i praktiken. För att klimatomställningen ska vara hållbar ur ett bredare perspektiv eftersträvar parterna insatser

som bidrar till miljömässig, social som ekonomisk nytta samt stärker samhällets resiliens, robusthet och krisberedskap. Eftersom allas medverkan behövs för att uppfylla missionen är arbetet med den lokala omställningsarenan centralt för gemensam utveckling och lärande.

3.2. Klimatanalys och klimatberäkningar som grund för strategisk klimatstyrning

Inom denna process åtar sig parterna att utveckla tillgången på och insamlingen av data samt strukturer, metoder och kompetens för klimatanalyser och klimatberäkningar. Detta innefattar identifiering av goda praktiker för klimatberäkningar till grund för styrning och ledning av klimatomställningsarbetet.

3.3. Finansiering av insatser och utveckling av nya finansieringsmodeller

Inom denna process åtar sig parterna att utveckla strukturerna för finansiering av omställningen till klimatneutrala och hållbara städer. Detta innefattar utveckling av klimatinvesteringsplaner för den lokala omställningen, inklusive former för hur olika finansieringskällor från offentliga aktörer på olika förvaltningsnivåer, privata aktörer i näringsliv och civilsamhälle samt europeiska initiativ kan kombineras för att påskynda nödvändiga förändringar. Frågan om hållbar offentlig upphandling för lokal omställning är central och inkluderad i detta.

4. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Region Gotland.
- Myndigheterna: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket, Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Tillväxtverket, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova).
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.

5. Kommunens åtaganden

Region Gotland väljer att ingå i partnerskapet kring Klimatneutrala städer 2030 därför att satsningen är ett konkret steg mot att förverkliga visionen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*. Gotlands geografiska förutsättningar, med ett unikt ö-läge och en befolkning spridd över hela ön medför särskilda utmaningar för resurseffektiv samhällsplanering och klimatomställning. De strukturella förutsättningarna på Gotland kräver anpassade strategier och innovativa lösningar för att säkerställa att klimatomställningen blir både inkluderande och långsiktigt hållbar. I detta arbete ser Region Gotland partnerskapet med Viable Cities som särskilt betydelsefullt för att stärka kapaciteten och accelerera omställningen. Partnerskapet stärker också Gotlands roll som förebild inom energi- och klimatomställning samt möjliggör ytterligare samverkan mellan offentlig sektor, akademi, näringsliv och civilsamhälle för att skapa hållbara och klimatneutrala livsmiljöer.

Genom att delta i Viable Cities innovationsprogram mobiliserar Region Gotland regionala utvecklingsaktörer i ett gemensamt arbete för att påskynda klimatomställningen. Arbetet sker i nära samverkan med företagarföreningen Tillväxt Gotland, vars breda nätverk inom det gotländska näringslivet bidrar med genomförandekraft och förankring. Insatserna fokuserar på att reducera utsläppen av växthusgaser samt att successivt fasa ut användningen av fossila bränslen. Genom seminarier, workshops och demonstrationer av ny teknik bidrar Tillväxt Gotland till ökad kunskap och dialog om framtidens fossilfria och automatiserade mobilitetslösningar. Arbetet innefattar erfarenheter från demonstrationer under Almedalsveckan samt samverkansinsatser som syftar till att analysera och synliggöra hur innovativa transportlösningar kan bidra till Gotlands klimatomställning.

Region Gotland har en unik förvaltningsstruktur i Sverige där både kommunala och regionala uppdrag är samlade inom en och samma organisation. Det ger goda förutsättningar för samordning inom viktiga samhällsfrågor, såsom energi- och klimatomställning. Region Gotland ska i all sin verksamhet verka för en hållbar utveckling, utifrån de uppdrag som följer av rollen som både kommun och region. Det innefattar välfärds- och serviceuppdraget, samhällsutvecklingsuppdraget samt demokratiuppdraget. I detta långsiktiga ansvar ingår att bedriva verksamheten på ett sätt som inte påverkar jordens ekosystem och naturresurser negativt över tid. Klimatomställningen ska därmed integreras i samtliga delar av organisationens arbete och beslut, med målet att bidra till ett hållbart Gotland – ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

Region Gotland behöver stärka arbetet för att Gotland ska klara energi- och klimatomställningen samt i högre grad bli självförsörjande på energi. Gotland påverkas redan i dag av klimatförändringarnas konsekvenser. Återkommande perioder av torka och en ansträngd vattenförsörjning utgör särskilt påtagliga utmaningar. Det har tydliggjort behovet av långsiktiga, resurseffektiva, robusta och hållbara lösningar. Att ta ett tydligt ansvar i klimatomställningen stärker organisationens medvetenhet och beredskap för att klara pågående, såväl som kommande utmaningar. Ett effektivt klimatarbete förutsätter att aktörer på lokal, regional och nationell nivå verkar i samma riktning och i nära samverkan. Region Gotland ser därför ett tydligt värde i att vara en aktiv part i Viable Cities, där samverkan och innovation driver utvecklingen mot ett hållbart samhälle.

5.1. Klimatmål 2030

Region Gotlands regionala utvecklingsstrategi omsätts i praktisk handling genom styrande program och planer som konkretiserar de långsiktiga målen för hållbar utveckling. Genomförandeprogram för Klimat, miljö och energi för perioden 2022-2027 har varit centrala verktyg för att driva omställningen framåt. Gotland har en uttalad ambition att vara en föregångare i omställningen till ett klimatneutralt, resilient och cirkulärt samhälle. Arbetet bygger på social hållbarhet, rättvisa, inkludering och delaktighet, med målet att skapa ett gott liv för alla som lever och verkar på ön. Samtidigt ska omställningen stärka Gotlands

attraktionskraft, konkurrenskraft och motståndskraft, samtidigt som naturresurser, biologisk mångfald och vatten värnas.

Viktiga förutsättningar, framsteg och utmaningar

- Gotlands geografiska läge som ö innebär särskilda utmaningar för energiförsörjningen. En förstärkt elförbindelse med fastlandet är av strategisk betydelse för att möjliggöra elektrifiering av transporter, industri och samhällsviktiga verksamheter.
- Utvecklingen av territoriella växthusgasutsläpp följs med 1990 års utsläppsnivåer som baslinje enligt SMHI:s nationella emissionsdatabas. Region Gotland arbetar löpande med att stärka uppföljning och analys för att säkerställa transparens kring utsläppsutvecklingen.
- Cement- och kalkindustrin står för en betydande del av Gotlands energianvändning och utsläpp. Industrins omställning är därför avgörande för både Gotlands och Sveriges klimatmål. Planerna på en storskalig CCS-anläggning vid cementfabriken i Slite bedömdes kunna minska Sveriges utsläpp med upp till 1,8 miljoner ton koldioxid per år. Efter att projektet pausats till följd av utebliven medfinansiering har förutsättningarna för snabba utsläppsminskningar förändrats väsentligt. I dagsläget finns inga tydliga tecken på att den omställning av cementindustrin som krävs för klimatneutralitet kommer att vara genomförd före 2030. Avståndet till målet om ett klimatneutralt Gotland 2040 bedöms därför fortsatt vara betydande.
- Region Gotlands egen verksamhet har en nyckelroll i omställningen. Enligt regionens styrmodell ska utsläppen minska med i genomsnitt 15 procent per år fram till 2027. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen prioriterar, för de fastigheter som ägs av Region Gotlands, energieffektivisering och utbyggnad av solenergianläggningar för att minska energianvändningen och öka produktionen av förnybar energi. Inom teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen bedrivs ett långsiktigt arbete för att minska utsläppen från transporter och upphandlade tjänster. Avfallsinsamlingen sker idag med fossilfria drivmedel inom upphandlade entreprenader. Den kommunala avfallsplanen är ett viktigt verktyg för att stärka resurseffektivitet, cirkularitet och minskad klimatpåverkan.

- Fossilfri uppvärmning av bostäder och verksamhetslokaler kan i praktiken betraktas som uppnådd på Gotland. De största framtida utsläppsminskningarna behöver därför ske inom transportsektorn och industrin.
- Minskade utsläpp från vägtransporter är en prioriterad fråga, men utvecklingen påverkas av nationella styrmedel och marknadsförutsättningar. Ett starkt bilberoende och geografiska avstånd innebär särskilda utmaningar för Gotland. För att främja hållbara resor har Region Gotland antagit en cykelplan med målet att 20 procent av alla resor ska ske med cykel år 2035. Samtidigt genomförs insatser för att öka kollektivtrafikens marknadsandel.
- Gotlänningarnas konsumtionsbaserade utsläpp ligger enligt tillgängliga beräkningar under riksgenomsnittet, men behöver fortsätta minska för att bidra till nationella och globala klimatmål.

Klimatomställningen ger flera positiva samhällseffekter, bland annat förbättrad luftkvalitet, bättre folkhälsa, mer attraktiva livsmiljöer och ett effektivare nyttjande av transportinfrastrukturen. Gotland har kommit långt inom flera delar av klimatomställningen, samtidigt påverkas omställningstakten av flera externa faktorer, däribland elnätskapacitet, nationella styrmedel, tillståndprocesser, investeringar i ny teknik och fortsatt samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv, akademi, civilsamhälle och invånare. Erfarenheterna från de första 1,5 åren inom Viable Cities visar också att klimatomställningen behöver få en starkare och mer integrerad roll i Region Gotlands samlade styrning och ledning. Klimatkontrakt 2027 tydliggör därför behovet av tydligt ägarskap, prioritering och samordning samt att klimatperspektivet integreras i ordinarie styrning, verksamhetsplanering, budgetprocesser och uppföljning. Genom att stärka genomförandekraften och ta tillvara omställningens breda samhällsvinster kan Gotland fortsätta vara en drivande kraft i utvecklingen mot ett hållbart, resilient och klimatneutralt samhälle.

5.2. Klimatfärdplan 2030

Region Gotlands klimatfärdplan utgår från den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*, genomförandeprogrammet för klimat, miljö och energi, den regionala energi- och klimatstrategin *Tillsammans mot 2045*, den regionala handlingsplanen för elektrifiering 2026-2030 samt Region Gotlands Energiplan 2030 (under politisk beredning). Tillsammans anger dessa styrdokument den långsiktiga inriktningen för Gotlands omställning till ett klimatneutralt, robust och konkurrenskraftigt samhälle. Omställningen ska bidra till minskad

klimatpåverkan, stärkt energiförsörjning, ökad självförsörjningsgrad, förbättrad energiberedskap och hållbar näringslivsutveckling. Klimatkontraktet bidrar till att synliggöra hur lokala, regionala, nationella och europeiska initiativ tillsammans stärker genomförandet av dessa styrdokument och accelererar omställningen på Gotland.

Övergripande strategiska prioriteringar fram till 2040

- Påskynda omställningen till ett fossilfritt energi- och transportsystem genom elektrifiering, energieffektivisering, utfasning av fossila bränslen och ökad användning av förnybara energikällor.
- Stärka Gotlands energiförsörjning, självförsörjningsgrad och energiberedskap genom ökad lokal produktion av fossilfri energi, energiflexibilitet, energilagring och ett robust energisystem.
- Främja hållbar mobilitet genom fossilfri kollektivtrafik och andra samåkningstjänster, utbyggd laddinfrastruktur, ökad gång- och cykeltrafik samt hållbara transportlösningar för invånare, näringsliv och besöksnäring.
- Utveckla ett cirkulärt och resurseffektivt samhälle genom hållbart byggande, återbruk, cirkulära materialflöden och minskad klimatpåverkan från konsumtion och samhällsutveckling.
- Stärka klimatanpassning och resiliens genom åtgärder för trygg vattenförsörjning, restaurering av våtmarker, minskad övergödning och ökad förmåga att hantera klimatrelaterade risker.
- Skapa förutsättningar för innovation, grön omställning och hållbar näringslivsutveckling genom att använda Gotland som testbädd för nya lösningar inom energi, elektrifiering, mobilitet och samhällsutveckling.
- Mobilisera samhällets samlade omställningskraft genom samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv, akademi, civilsamhälle och invånare.

Region Gotland driver och medverkar i flera samverkansinsatser tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län, Uppsala universitet Campus Gotland, regionala utvecklingsaktörer, näringsliv, civilsamhälle samt nationella och internationella partners. Energicentrum Gotland, som är en del av Region Gotland, har en särskilt viktig roll i genomförandet av energiomställningen genom rådgivning, kunskapsspridning och samverkansinsatser inom energieffektivisering, energiflexibilitet, energiberedskap, hållbara resvanor och lokal energiproduktion. Klimatkontraktet synliggör hur dessa gemensamma åtaganden och initiativ bidrar till genomförandet av länets energi- och klimatstrategi, elektrifieringsplan och energiplan samt stärker förutsättningarna att nå målet om ett klimatneutralt Gotland senast 2040.

5.3. Klimatinvesteringsplan 2030 och finansiell omriktning

Genomförandet av klimatfärdplanen innebär successivt förändrade krav på såväl resursanvändning som investeringsprioriteringar inom Region Gotlands verksamheter. Klimatomställningen behöver därför ses som en integrerad del av regionens samlade utvecklings- och investeringsarbete, där behov av nya satsningar vägs mot befintliga ekonomiska ramar, samhällsnytta och långsiktiga mål för hållbar utveckling.

För att säkerställa långsiktig genomförandekraft behöver klimatperspektivet successivt integreras i Region Gotlands ordinarie styrning, verksamhetsplanering samt drift- och investeringsprocesser. Detta är en viktig förutsättning för att klimatomställningen ska kunna genomföras på ett systematiskt, kostnadseffektivt och strategiskt sätt.

Region Gotland har påbörjat ett arbete med att identifiera vad en klimatinvesteringsplan kan vara för koncernen och hur en sådan plan förhåller sig till övriga instrument inom planeringsprocessen. Arbetet utgår från identifierade investeringsbehov inom verksamheter med stor klimatpåverkan, såsom fastigheter, energi, transporter, vatten och avfall.

5.4. Gemensamma åtaganden mellan städer

För att påskynda omställningen till en klimatneutral och hållbar framtid – genom skalning, lärande och kraften av att agera tillsammans – väljer Region Gotland att ingå i följande gemensamma åtaganden tillsammans med andra städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030.

Åtagande 1 - Vi åtar oss att ta nästa steg i att **bygga upp/förstärka en styrning och ledning** som möjliggör systemförändrande klimatomställning och effektivt resursutnyttjande genom att:

- Fortsätta arbetet med att integrera klimatomställning och hållbar utveckling i Region Gotlands ordinarie styrning, planering, uppföljning, verksamhetsutveckling, och budgetprocesser. Inom ramen för Klimatneutrala Gotland och Region Gotlands utvecklingsprogram för hållbarhetsarbete vidareutvecklas insatser kopplade till planerings- och uppföljningsprocessernas årshjul för att stärka arbetssätt, metoder och beslutsunderlag. Arbetet genomförs i nära samverkan med regionstyrelseförvaltningens ekonomiavdelning (kvalitet och styrning) för att skapa förutsättningar för en långsiktigt integrerad och effektiv klimatomställning.
- Vidareutveckla Region Gotlands styrmodell för att tydliggöra hållbarhet som en integrerad del av mål- och verksamhetsstyrningen samt stärka kopplingen mellan strategiska mål, genomförande och uppföljning.

- Tydliggöra roller, ansvar, mandat och kompetens genom en kartläggning av organisation, arbetssätt och styrande dokument, inklusive framtagande av gemensamma hållbarhetsriktlinjer.
- Stärka hållbarhetsperspektiven i beslutsfattandet genom utvecklade handläggarstöd och konsekvensanalyser i tjänsteskrivelser.

Åtagande 2 - Vi åtar oss att fördjupa och samordna vårt arbete med **datainsamling, klimatanalyser och klimatberäkningar** för att stärka vår förmåga att styra och följa upp klimatomställningen – och bidra till en gemensam nationell kapacitet genom att:

- Utveckla en sammanhållen process för insamling, kvalitetssäkring, analys och rapportering av klimat- och miljödata.
- Identifiera och utveckla behov av metodstöd, kompetensutveckling, visualiseringar och systemstöd.

Åtagande 3 - Vi åtar oss att **förstärka vårt arbete med att finansiera klimatomställningen** genom att rikta om resurser, bygga gemensamma investeringsportföljer och påverka normer för klimatfinansiering genom att:

- Verka för ökad förståelse för hur finansieringssystem och investeringsprocesser kan stödja klimatomställningen.
- Utveckla arbetet med att definiera och identifiera klimatinvesteringar inom Region Gotlands verksamheter.
- Kartlägga investeringsbehov kopplade till klimatomställningen samt belysa roller, ansvar, budgetstrukturer och beslutsprocesser som påverkar genomförandet.
- Identifiera och analysera interna och externa finansieringsmöjligheter för att stärka förutsättningarna för framtida klimatinvesteringar.

Kommentar: Arbetet med klimatinvesteringsplanen har under 2026 tillfälligt pausats till följd den organisationsförändring som skett inom Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen samt Region Gotlands stabsläge kopplat till vattenförsörjningsfrågan. Arbetet återupptas när organisatoriska och operativa förutsättningar medger detta.

Klimatomställningen förutsätter en ökad förståelse för omställningens nödvändighet samt en vilja att bidra till förändring. Det är därför avgörande att skapa förankring, delaktighet och engagemang hos medborgare och näringsliv, såväl som politiker och tjänstepersoner i omställningsprocessen. Region Gotland kommer mot bakgrund av detta fortsätta att prioritera följande gemensamma åtaganden mellan städer:

Åtagande 9: Medborgarengagemang och delaktighet i klimatomställningen – Region Gotland åtar sig att stärka medborgarengagemang och -delaktighet som integrerade delar av klimatomställningen genom att utveckla metoder för dialog, samskapande och påverkan i klimatbeslutsprocesser genom att:

- Region Gotland ska aktivt stärka invånarnas engagemang och delaktighet i klimatomställningen på hela ön. Genom att utgå från platsutveckling och Region Gotlands modell för landsbygdsutveckling skapas strukturer för dialog, samverkan och lokalt engagemang i Visby, serviceorterna och på landsbygden.
- Region Gotland har under året deltagit i läroprojektet *Platskompassen för barn och unga*. Under kommande period avser Region Gotland tillämpa verktyget Platskompassen för att stärka barns och ungas delaktighet i samhällsomställningen i Slite. Insatsen syftar till att säkerställa att barn och ungas perspektiv och behov tas tillvara i utvecklingen av tätorten och dess omställning mot en hållbar framtid.
- Region Gotland ser möjligheter att inspireras av andra kommuner inom Viable Cities i arbetet med att utveckla strukturer för medborgarengagemang och delaktighet i klimatomställningen.

Åtagande 10: Kommunikation för klimatomställning – Region Gotland åtar sig att samordna och förstärka klimatkommunikation – för att stödja omställningsarbetet internt och externt och bidra till normförändring genom att:

- Under 2027 fortsätta att stärka och samordna klimatkommunikationsarbetet genom en tvärförvaltningsövergripande arbetsgrupp för kommunikatörer som utvecklar en gemensam grund för arbetet, omsätter målgruppsinsikter i praktiken samt tar fram och testar gemensamma verktyg och narrativ. I samverkan med andra Viable Cities-kommuner utvecklas klimatkommunikation som stärker medborgarnas delaktighet genom inkluderande dialog och samskapande, med fokus på förståelse, engagemang och handlingskraft i klimatomställningen. Region Gotland fortsätter att sammankalla det externa nätverket för klimatkommunikation på ön för att främja erfarenhetsutbyte och samverkan. Genom satsningen stärks kunskap, delaktighet och beteendeförändring samt folkbildning och samverkan som gör det enklare för invånare, företag och organisationer att bidra till omställningen.
- Region Gotland har tillsammans med Mittuniversitetet och andra kommuner som arbetar med åtagande 10 ansökt till Viable Cities utlysning 16 Gemensam acceleration mot Klimatneutrala städer 2030. Projektet syftar till att stärka de gemensamma åtagandena inom Klimatkontrakt 2030 genom gemensamt lärande, erfarenhetsutbyte och utveckling av metoder för klimatkommunikation som stärker genomförandet av

klimatomställningen. **Vid tidpunkten för framtagandet av detta utkast är beslut om ansökan ännu inte fastställt.**

- Därtill ska kommunikationspaketet Innövation fortsätta att skapa engagemang genom att lyfta fram och sprida goda exempel på hållbar innovation och klimatomställning på Gotland. Satsningen ska synliggöra aktörer och initiativ som bidrar till visionen om ett klimatneutralt Gotland 2040 och inspirera fler att delta i omställningen

6. Myndigheternas gemensamma åtaganden

Genom detta kontrakt åtar sig myndigheterna att samverka sinsemellan och vara en aktiv samtalspartner i det lokala arbetet i de medverkande städerna samt med Viable Cities inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Varje myndighet åtar sig också att fortsatt utveckla sin förmåga att stödja den lokala omställningen på sätt som är ändamålsenliga och relevanta utifrån respektive myndighets förutsättningar och uppdrag. Syftet med myndigheternas gemensamma åtaganden är att bidra till att stärka städernas omställningsförmåga och underlätta implementering och uppskalning av hållbara lösningar som också bidrar till ökad livskvalitet, nu och i framtiden.

Myndigheterna som är parter i Klimatkontrakt 2030 utvecklar löpande samordningen kring sina insatser inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Åtagandet innebär vidare att utveckla arbetssätt som identifierar synergier och främjar myndigheternas förmåga till kollektivt och kontinuerligt lärande med fokus på lokal och regional hållbar omställning. Det omfattar myndigheternas medverkan i olika samverkansarenor som Viable Cities faciliterar, som Transition Lab Forum.

Myndigheterna avser att genomföra insatser i enlighet med principerna i kapitel 3, och i enlighet med myndigheternas tre gemensamma åtaganden enligt nedan. I detta utvecklingsarbete utgör Rådet för levande städer ett viktigt ramverk och strategiskt forum för bred myndighetssamverkan, där insatserna på operativ nivå initieras av:

- åtagandena i Klimatkontrakt 2030
- det nationella kunskapsstödet med namnet Svensk modell för hållbar urban utveckling inom ramen för EU:s regionala utvecklingsfond
- andra identifierade områden och regeringsuppdrag.

Arbetet med myndigheternas gemensamma åtaganden kopplas så långt det är möjligt, och där det är relevant, till processerna i de gemensamma åtagandena mellan städer.

6.1 Policyutveckling för accelererad lokal omställning

Tillsammans med kommunerna arbetar myndigheterna för att identifiera och bidra till utvecklingen mot mer ändamålsenliga styrmedel för hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Syftet är också att öka förståelse och kunskap om befintliga regelverk och

hur dessa kan användas för att arbeta för omställning. Arbetet ska fortsätta långsiktigt och bygga på en proaktiv dialog och ömsesidigt lärande.

6.2 Samordnande insatser kring finansiering

Myndigheterna åtar sig att underlätta för kommuner att erhålla finansiellt stöd genom att koordinera insatser, tillhandahålla ändamålsenlig information och skapa en samlad bild av finansieringsmöjligheter, uppdrag och satsningar som rör klimatneutrala städer. Insatserna inkluderar även att tillsammans utforska behov och utveckla nya typer av insatsformer för städers omställning.

6.3 Verka för svenskt deltagande i europeiska initiativ

Myndigheterna är aktiva deltagare i flera olika europeiska sammanhang kring utvecklingen av hållbara städer och samhällen. Detta inkluderar att bidra till utformningen av utlysningar och aktiviteter inom initiativen, bland annat utifrån dialog med städerna i Klimatkontrakt 2030. Vidare ingår att informera om möjligheter till finansiering och samarbeten på europeisk nivå samt att stödja de städer som ansluter sig till EU:s Cities Mission om 100 klimatneutrala städer 2030 och det europeiska partnerskapet Driving Urban Transition.

7. Viable Cities åtaganden

Det strategiska Innovationsprogrammet Viable Cities åtar sig att, tillsammans med ett stort antal aktörer, fortsatt utveckla styrning och ledning av en radikal implementering som snabbar på klimatomställningen. Programmets åtagande ligger i linje med Sveriges klimatmål och Parisavtalet.

Programmet är ledande på nationell, europeisk och global nivå i att driva lokal klimatomställning tillsammans med övriga parter i klimatkontraktet, med missionen som yttersta syfte och mål.

Det innebär i klartext att programmet tar på sig att lyhört och framåtblickande främja gemensamt lärande som driver implementering och skalning för handling som gör konkret och avgörande skillnad.

Inom ramen för Viable Cities som strategiskt innovationsprogram åtar sig programmet att arbeta med dessa områden:

7.1. Mobilisering och lärande för snabbare klimatomställning

Viable Cities stärker sin roll som drivande aktör och samlande kraft i ekosystemet kring missionen för **lärande, innovation, genomförande och spridning** på flera sätt:

- **Stöd till kommuner:** Viable Cities tillhandahåller kompetensnätverk, processtöd och verktyg som stödjer kommuner och deras omställningsarenor i att genomföra och följa upp en portfölj av innovativa åtgärder för klimatomställning. En central del i arbetet är klimatkontraktsprocessen och samordningen av de gemensamma åtagandena mellan

städer, vilket fungerar som en kraftfull mekanism för att mobilisera, koordinera och skala upp omställningsarbete och innovativa lösningar.

- **Myndighetsgemensam utveckling**
Viable Cities samordningsfunktion stödjer Klimatkontraktsmyndigheternas gemensamma utvecklingsarbete genom att facilitera samverkan, stärka flernivåstyrningen och bidra till utveckling av policyer, stödstrukturer och regelverk kopplade till klimatomställningen och EU:s ramverk.
- **Förstärka samverkan och mobilisera tillsammans med flera aktörer på regional och nationell nivå** som är viktiga för stöd till den lokala mobiliseringen och skalning till flera städer. Detta sker genom processen kring städernas gemensamma åtaganden, programmets olika arenor för samverkan samt satsningen Klimatneutrala städer 2030. Särskilt fokus ska ägnas åt hur den ökande regionala mobiliseringen kring klimatomställning ska tas tillvara.
- **Gemensamt lärande:** Programmet arrangerar årliga mötesplatser för kommuner och andra aktörer, där de kan dela erfarenheter, bygga relationer och sprida lösningar. Viable Cities driver också aktiviteter för att accelerera lärande och implementering inom specifika teman samt utvecklar och prototyper arbetssätt och metoder som kan replikeras och skalas upp på lokal och regional nivå genom städers och omställningsarenors arbete.
- **Synliggöra framsteg:** Genom att lyfta fram konkreta resultat och verkningsfulla åtgärder stärks både mandat och handlingskraft, och kommuner får stöd i att prioritera åtgärder som gör skillnad.

Klimatförändringarna är globala, och klimatomställningen sker på alla nivåer, från förändrade resvanor i kvarteret till internationellt klimatarbete för hela planeten. För att nå missionen om klimatneutrala städer behöver initiativ och organisationer på alla nivåer med liknande målbild arbeta tillsammans. Viable Cities åtar sig att agera intermediär och öka det ömsesidiga utbytet med och emellan ett stort antal aktörer på nationell, regional och internationell nivå för att förstärka kraften av många.

Klimatförändringarna är sammankopplade med flera kriser som i högre grad kräver integrerade strategier och lösningar från den lokala till den internationella nivån. Viable Cities åtar sig att stödja och utveckla ett koordinerat arbete och lärande kring klimatneutralitet, klimatanpassning, resiliens och krisberedskap.

7.2. Samordning för ett mer kraftfullt Klimatkontrakt 2030

Viable Cities åtar sig att, genom den samordningsfunktion som är integrerad i programkontoret, hålla samman och driva arbetet med Klimatkontrakt 2030 i nära samverkan med myndigheter, kommuner och andra relevanta aktörer. Ett särskilt fokus framåt ligger på att stödja och facilitera de gemensamma åtagandena mellan städer – ett kraftfullt verktyg för att möjliggöra uppskalning av lösningar i omställningen.

I takt med den ökande mobiliseringen för klimatomställning på lokal, nationell och internationell nivå fungerar Klimatkontrakt 2030 som ett nav för samverkan och

systemförändring. Genom samordningsfunktionen ska Viable Cities bidra till skarpare åtaganden, effektiv implementering och ökad uppskalning av insatser som har visat effekt i att accelerera klimatomställningen.

Viable Cities förstärker arbetet med uppföljning av det lokala omställningsarbetet. Det sker genom årlig lägesrapportering i Klimatkontraktsprocessen, inom arbetet med de gemensamma åtagandena mellan städer, i samverkan med andra aktörer på nationell och regional nivå samt inom arbetet på europeisk nivå inom EUs mission om klimatneutrala städer (exempelvis NetZeroCities).

Programmet fortsätter med förstärkning av arbetet med klimatberäkningar och klimatanalys för att hjälpa städerna att mäta och jämföra utsläpp av växthusgaser samt att få framdrift i processerna för governance. Programmet arbetar också vidare med att stödja utvecklingen av klimatinvesteringsplaner och finansiell omriktning för att driva ett verkningsfullt omställningsarbete.

Detta utvecklingsarbete ska också tydligt inkludera och kunna påvisa multipla nyttor av klimatinnsatser samt ge ökad förståelse av socioekonomiska och beteendemässiga skillnader och möjligheter att agera tillsammans med, och involvera, olika grupper av medborgare. Detta ska möjliggöra en mer kraftfull styrning av portföljer av åtgärder både hos enskilda städer och i hela mobiliseringen kring missionen.

7.3. Medverka till gränsöverskridande och internationell kraftsamling för klimatet

Viable Cities är en aktiv medspelare i stödstrukturerna för EU:s mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl i plattformen för genomförande av missionen, NetZeroCities, som i CapaCITIES, som syftar till att bygga nationella plattformar likt Viable Cities i fler länder. Viable Cities är också nationell hub i systemmissionen om klimatanpassning (Adaptation to Climate Change).

Viable Cities verkar också för genomförandet av EU:s agenda för städer, det europeiska partnerskapet Driving Urban Transitions (DUT) och deltar i diskussionen på EU-nivå om närmare samverkan och synergier med satsningen New European Bauhaus.

Utanför EU driver och verkar Viable Cities för att stärka globala allianser, organisationer och sammanhang för klimatneutrala städer genom insatser kring exempelvis aggregerad köpkraft i städer, systemdemonstratorer och Viability Fund for Cities, en fond för klimatomställning. Bland mer prioriterade samarbeten kan nämnas UN-Habitat, World Economic Forum, Global Environment Facility, C40 Cities, Global Covenant of Mayors, Urban Transitions Mission, Cities Climate Finance Leadership Alliance, World Resources Institute samt stora konferenser som World Urban Forum, Innovate4Cities och COP. För dessa sammanhang är Viable Cities roll som koordinator för Sveriges medverkan i klimateamarbetet CHAMP (The Coalition for High

Ambition Multilevel Partnerships) central, liksom Viable Cities koordinerande av Team Sweden Smart Cities.

Programmets internationella arbete ska vara en integrerad del av arbetet med de gemensamma åtagandena mellan städer, och därmed också gynna portföljerna av insatser i de lokala omställningsresorna i våra svenska städer. Därmed förstärks flernivåstyrning mellan lokal, nationell och internationell nivå och gör ett kunskapsutbyte möjligt mellan städer i Sverige och i andra länder. vilket bidrar till att accelerera klimatomställningen från det lokala till det globala.

7.4. Stöd till förändringskommunikation för snabbare klimatomställning

Kommunikation är ett strategiskt verktyg för att mobilisera många aktörer i klimatomställningen. Viable Cities åtar sig att stärka städernas arbete med förändringskommunikation på flera sätt, inte minst genom att driva och utveckla en arena för kommunikationssamverkan mellan städer, där lärande, erfarenhetsutbyte samt spridning och användning av goda exempel står i centrum.

Arbetet omfattar även att bidra till ett tydligare mandat för kommunikation som strategisk funktion i klimatomställningen på lokal, nationell och internationell nivå samt att sprida och tillämpa exempel på klimatkommunikation från svenska och internationella städer.

Genom de gemensamma åtagandena mellan städer utvecklas och delas verktyg och arbetssätt som stärker förmågan att kommunicera om klimatomställning på ett effektivt och samordnat sätt, samtidigt som kapacitet byggs för starka klimatkommunikativa organisationer.

Detta möjliggör mer sammanhållna kommunikationsinsatser som synliggör lokala initiativ och kopplar dem till den nationella och internationella omställningen mot klimatneutralitet 2030.

Arbetet främjar också partnerskap mellan kommuner, myndigheter, civilsamhälle och andra aktörer, med syftet att kommunikationen ska bidra till lärande, engagemang och mobilisering för missionen om klimatneutrala städer 2030 – med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

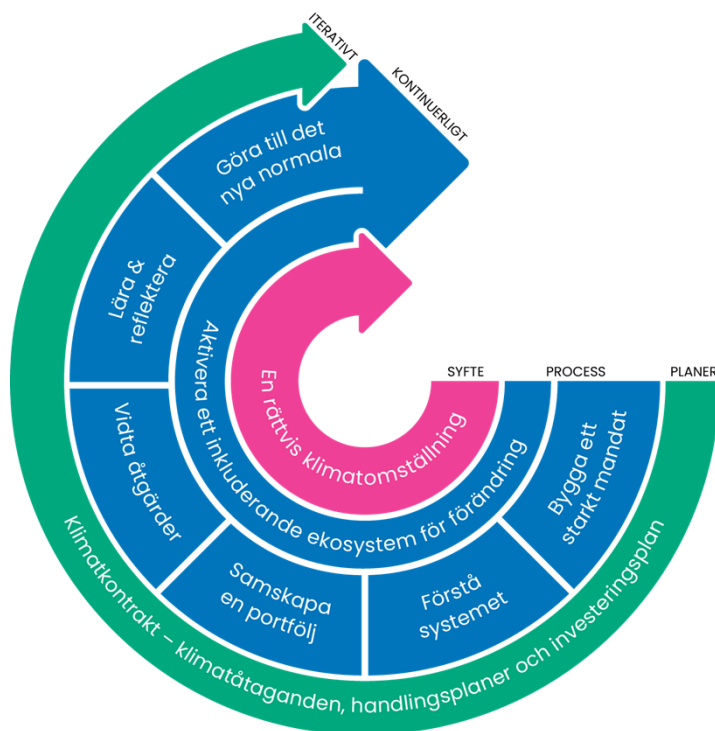
Bilaga 1. Omställningskartan

Omställningskartan är en visuell vägledning för städernas omställning till klimatneutralitet. Kartan bygger på lärdomar från bland annat från Viable Cities och har utvecklats inom NetZeroCities för att stödja ett transformativt arbetssätt. Kartan vägleder städer utifrån deras unika startpunkt, mål och lokala förutsättningar.

En central del i kartan är att skapa en omställningsarena som samlar ett ekosystem av aktörer från offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhället för att tillsammans med dessa samskapa och genomföra en portfölj av åtgärder. Arbetet inom omställningsarenan är iterativt och lärande, vilket innebär att nya aktörer tillkommer efterhand samt att strategier och planer justeras och förbättras kontinuerligt.

Genom att testa, reflektera och successivt integrera effektiva lösningar och arbetssätt kan dessa formas till att bli det nya normala. Ett centralt verktyg i den långsiktiga omställningsprocessen är Klimatkontrakt 2030, som därför i kartan löper längs hela processen.

Klimatkontrakt 2030 tydliggör åtaganden, handlingsplaner och investeringsplaner som revideras steg för steg. Genom klimatkontraktet förbinder sig alla parter att stegvis stärka sitt engagemang och samarbeta över sektorsgränser för att påskynda klimatomställningen. Omställningskartan visar på att arbetet över tid förstärker städernas förmåga att nå klimatneutralitet.

Bilaga 2. Länkar till relevanta dokument

Här lägger ni in länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för [Stadsköping].

Exempel

LÄNKAR TILL RELEVANTA DOKUMENT	
Klimatkontrakt 2030 Umeå ver 2020	Umeås lokala miljömål 2020 (2020)
Klimatkontrakt 2030 Umeå ver 2021	Strategisk plan för Umeå kommun 2016-2028 (2016)
Klimatkontrakt 2030 Umeå ver 2022	Översiktsplan för Umeå kommun (2018)
Klimatkontrakt 2030 Umeå ver 2023	